

УИЛЯМ ФОКНЪР КОСА

Превод от английски: Кръстан Дянков, 1993

chitanka.info

I

Това момиче, Сюзан Рийд, беше сираче. Живееше у едно семейство на име Бърчет, което имаше и други деца, още две-три. Някои казваха, че Сюзан им била племенница ли, братовчедка ли, нещо такова. Други, както е обичайно, се стремяха да очернят Бърчет, та дори и мисиз Бърчет: знаете как. И това бяха повечето жени.

Когато Хокшоу дойде в града, тя беше на около пет. Беше му първо лято зад стола в бръснарницата на Макси и мисиз Бърчет за пръв път доведла Сюзан. Макси ми е разправял как той и останалите бръснари три дни гледали, че мисиз Бърчет се мъчи да вкара Сюзан в бръснарницата. По това време беше тъничко момиченце с големи уплашени очи и права мека коса, нито руса, нито тъмна. Макси казваше как накрая Хокшоу излязъл на улицата, правил каквото правил петнайсет минути, довел я в дюкяна и я настанил на своя стол — той, дете нито един път не беше казал нещо повече от „да“ и „не“ на който и да било мъж или жена в градчето. „Да пукна — разправяше Макси, — ако Хокшоу не е чакал точно нея.“

Било й първото подстригване. Подстригал я Хокшоу, а тя седяла под кърпата като подплашено зайче. Шест месеца по-късно вече идвала сама и оставяла Хокшоу да подрязва косата й, — разбира се, още приличала на зайче с това уплашено лице и тия големи очи и щръкналата над кърпата коса, за чийто цвят няма дума. Ако Хокшоу бивал зает, казваше Макси, влизала и сядала на пейката за чакащи близо до неговия стол с протегнати право напред крачета и го чакала, додето се освободи. Макси разправяше, че почнали да я смятат за редовен клиент на Хокшоу, все едно че е от ония, дете идват за бръснене в събота вечер. Веднъж, както казваше Макси, другият бръснар, Мат Фокс, й предложил той да я подстриже, тъй като Хокшоу бил зает, но Хокшоу се обърнал като светкавица: „Още миг и свършвам — рекъл. — Аз ще я взема.“ Макси казваше, че откакто работел при него вече цяла година по това време, за първи път го чул да казва нещо повече от обикновеното си отрицание.

Есента момичето тръгнало на училище. Всяка сутрин и следобед минавало покрай бръснарницата. Още се срамувало, бързало като всички момиченца, а жълто-кафявата му главица префучавала на височината на витрината, сякаш е на кънки. В началото се движела сама, но много скоро главата ѝ почнала да се появява сред облаче от други глави, разговарящи и изобщо не поглеждащи към витрината, а Хокшоу стоял до стъклото и ги изпращал с поглед. Макси разправяше, че той и Мат нямало защо да гледат часовника, за да познаят кога е осем без пет или три без пет, защото разбирали по Хокшоу. Той някак се понасял към витрината, без сам да съзнава какво прави, и почвал да се оглежда кога ще минат учениците. Когато отивала в бръснарницата да се подстриже, Хокшоу ѝ давал две или три ментови бонбончета, докато на другите деца давал по едно. Макси ми каза.

Не, каза ми го Мат Фокс, другият бръснар. Пак той ми каза и за куклата, която Хокшоу ѝ подарил на Коледа. Не знам откъде е разбрал. Защото Хокшоу не му е казал. Беше узнал някак, той знаеше за Хокшоу повече неща от Макси. Този същият Мат бе женен. Малко пълничък, отпуснат човечец, с пепеляво лице и очи, които гледаха уморено и тъжно, нещо такава. Смешен човек и също такъв добър бръснар като Хокшоу. И той много-много не приказваше, та просто недоумявам как е могъл да научи толкова неща за Хокшоу, когато от него и разговорлив човек нищо не би измъкнал. Според мен, тия, дето много говорят, нямат време да научат нещо друго, освен повече думи.

Както и да е, Мат ми каза, че Хокшоу ѝ давал подаръци за всяка Коледа, дори и когато пораснала. Тя все тъй идвала при него, сядала на неговия стол и той все тъй я наблюдавал всяка сутрин и следобед, като отива и се връща от училище: вече голямо момиче и не се срамувала.

И да не си помислите, че беше същото момиче! Порасна, и то страшно бързо. Там беше цялата работа я! Казваха, че тъй ставало със сираците и не знам още какво си. Но не е това. Момичетата не са като момчетата. Момичетата се раждат направо отбити от кърменето, а момчетата никога не се отбиват истински. Ще срещнеш мъж на шейсет години, но да пукна, ако не му се иска за миг да се върне в детската си количка.

Не че тя беше лоша. Няма такъв случай жена да се роди лоша, защото те всички се раждат лоши, раждат се с лошотията си. Работата е да ги омъжиш още преди лошотията им да се е проявила естествено.

Но нали все се мъчим да се придържаме към някакви правила, според които жената не можела да се омъжва, ако не е навършила определена възраст! А природата не обръща внимание на никакви правила, още по-малко пък жените, те на нищо не обръщат внимание. Сюзан просто израсна много бързо. И стигна дотам, дето лошотията се проявява, преди правилата да са казали, че ѝ е време. Не помагат. Казвам го, защото и аз имам дъщеря.

Та и тя така. Мат казваше, че според тяхната сметка нямала повече от тринайсет години, когато мисиз Бърчет един ден я напердашила, дето си слага червило и пудра. Същата година я виждали заедно с две-три други момичета да се кикотят и заливат от смях по улицата точно в ония часове, когато трябвало да са на училище; все тъй тънка и с тая коса, ни руса, ни тъмна, а лицето ѝ наплескано с един пръст мазила, та като се засмее, чак ти се струва, че ей-сега ще се напука като засъхнала кал, и все с вечната си проста басмена рокличка, ама тъй дръпната тук-там, че се виждат работи, каквито тринайсетгодишни деца нямат за показване; не е да речеш като големите момичета с техните коприни, крепове и прочие.

Мат разправяше как я видял един ден — минавала и той изведнъж се сетил, че нито един път не я бил виждал с чорапи. Помислил си и не можал да си спомни някога да е носела чорапи през лятото, докато накрая разбрал, че това, дето го забелязал, не било липсата на чорапи, а че краката ѝ били като на жена. И само на тринайсет години!

Мен ако питате, това не е зависело от нея. Тя не е виновна. И Бърчетови не са ѝ виновни. Защото никой, никой друг не може като мъжете да бъде тъй добър с тях, с лошите искам да кажа, тия, дето нямат късмет и рано си показват лошотията. Да вземем само начина, по който всички мъже в града се отнасяха към Хокшоу. Дори след като всички хора разбраха и приказките почнаха, дори тогава не се намери ни един да се изпусне пред Хокшоу. Мислеха си може би, че и той знае, че не може да не е чул какво се говори, но в дюкяна приказваха за нея само когато го нямаше. С всички мъже беше същото, защото нямаше нито един да не е виждал Хокшоу на витрината — стои там и я наблюдава, или на улицата — когато се случи да мине покрай нея. Все ставаше тъй, че той ще е някъде около киното, когато пуска, а тя ще излезе с някое момче; тръгна с момчета, още нямаше четиринайсет.

Хората разправяха как се измъквала скришом от къщи да се среща с тях и после се промъквала обратно, а мисиз Бърчет си въобразявала, че е с някоя приятелка.

Пред Хокшоу никога не говореха за нея. Чакаха го да си отиде, било за вечеря, било в тия необикновени двуседмични отпуски, които взимаше през април и за които никой нищо не успя да разбере — къде отива, какво прави, нищо. Махнеше ли се той, почваха открито да я наблюдават — как се разнася насам-натам и си търси белята; бе сигурно, че рано или късно ще си я намери, дори ако Бърчетови можеха да подочуят нещо предварително. Беше напуснала училище още преди една година. Цяла година Бърчет и мисиз Бърчет смятаха, че ходи на училище всеки ден, а тя изобщо не се вестяваше там. Ще се намери някой — най-често ученик, макар че тя не правеше разлика: ученици, женени мъже, всякакви, — който всеки месец ще ѝ задигне отнякъде ученическа книжка, а тя сама ще си я попълни и ще я отнесе на мисиз Бърчет за подпис. И дяволът не знае как става тъй, че като обичат една жена, хората сами ѝ се оставят да ги лъже.

Напуснала, значи, училище и се хванала на работа в магазина „Всичко за десет цента“. Ходела в бръснарницата за подстригване цялата нарисувана, с едни безцветни дрехи, които едва се крепяха, все едно че ги няма, а лицето ѝ — едновременно нащрек, нагло и сдържано, косата ѝ сплъстена и усукана около него. Но дори и боклуците, с които я мажеше, не можаха да изменят нейния кафяво-жълтеникав оттенък. Косата изобщо не ѝ се променяше. Сега вече не сядала само при Хокшоу. Дори столът му да е празен, сядала при някой от другите, разговаряла с бръснарите, изпълвала целия дюкян с шум, с парфюми и с нозете си, които се протягали изпод бялата кърпа. В такива случаи Хокшоу не я поглеждал. И да не бил зает, правел се на такъв: напрегнат и с наведен поглед, сякаш има много работа, скрит зад собствените си заключения.

Такова било положението, когато преди две седмици той заминал в своята априлска отпускат — тайното пътешествие, което хората се бяха отказали да разгадават още преди десет години. Пристигнах в Джеферсън няколко дни след заминаването му и се отбих в бръснарницата. Говореха за него и за нея.

— Още ли ѝ прави подаръци за Коледа? — попитах аз.

— Преди две години ѝ купи ръчен часовник — каза Мат Фокс — Шейсет долара даде.

Макси бръснеше един клиент. Спря с бръснача в ръка, острието цялото в пяна.

— Абе, да пукна аз, ама той сигурно... мислите ли, че е бил първият...

— Още не ѝ го е дал — рече сериозно Мат.

— Да му умра на часовника! — каза Макси. — Глупаво е, като почнат стари мъже да се занаят с млади момичета. Ама човек да излъже младо момиче и след това с нищо да не ѝ се отплати...

Мат се огледа; и той бръснеше някакъв човек.

— А какво ще кажеш, ако чуеш, че не и го е дал, защото смята, че е още твърде млада да получава скъпоценности от чужди хора?

— Да не искаш да кажеш, че той не знае? Че не знае онова, което всички в града, освен може би мистър и мисиз Бърчет, знаят от три години?

Мат продължи да бръсне клиента, лакътят му се движеше в една и съща посока, а бръсначът напредваше на малки подскоци.

— Отде ще знае? Кой може да му е казал, освен някоя жена. Пък той познава само една, мисиз Кауън. А според мене тя си мисли, че вече е чул.

— Факт! — каза Макси.

Така стояха нещата, когато Хокшоу си взел отпуската преди две седмици. Свърших си работата в Джеферсън за ден и половина и продължих нататък. Към средата на следващата седмица стигнах Дивижън. Не бързах. Исках да му дам време. Когато пристигнах, бе сряда сутринта.

II

Ако някога е имало любов, човек може да каже, че Хокшоу я бе забравил. Любовта, разбира се. Когато преди тринайсет години (по онова време продавах работно облекло по пътищата на Алабама и Северен Мисисипи) го видях за първи път зад стола в бръснарницата на Портърфийлд, рекох си: „Ето ти един ерген по рождение! Мъж, който се е родил четирийсетгодишен.“

Дребен, с пясъчно лице, което човек не би запомнил и само след десет минути не би и познал, той носеше костюм от син шевиот и черна папионка от ония, дето се закопчават на врата и ги продават с готов възел. Макси ми беше казал, че все тъй носел шевиотения костюм и връзката, когато година по-късно слязъл от Южната железница в Джеферсън с един мукавен куфар, имитация на кожа. След година го видях повторно в Джеферсън зад стола в бръснарницата на Макси и нямаше да го позная, ако не беше именно столът. Същото лице, същата вратовръзка; тук да умра, ако не ми се стори, че сякаш са го вдигнали заедно със стола, с клиента и с всичко и са го преместили на цели шейсет мили, без косъм да му падне от главата. Дори трябваше да погледна през витрината към площада, да се уверя, че не сме една година по-рано в Портърфийлд. И едва тогава си спомних, че като бях преди месец и половина в Портърфийлд, не го забелязах там.

Минаха още три години и чак тогава разбрах за него. В Дивижън се отбивах около пет пъти годишно — мястото се състоеше от един магазин, четири-пет къщи и една дъскорезница, точно на границата между Мисисипи и Алабама. Една от къщите ми беше направила впечатление: хубава къща, една от най-хубавите, но вечно затворена. Ако се случеше да съм в Дивижън късно напролет или в началото на лятото, около къщата винаги се забелязваха признаци, че тук някой е работил. Дворът биваше почистен от буренака, цветните лехи подредени, оградата и покривът — попристегнати. Минех ли през Дивижън есен или зиме, дворът отново биваше обрасъл, а коловете на

оградата тук-там измъкнати, сигурно хората ги вдигаха да поправят собствените си огради, а може би и за огрев, не знам. А къщата — все затворена: от комина на кухнята никога не излизаше дим. Един ден запитах собственика на магазина и той ми разказа.

Къщата принадлежала на едного на име Старнз, но от семейството всички измрели. Минавали за чудесни хора, защото имали малко земя на ипотека. Старнз бил от ония мързеливи мъже, на които земята им трябва, колкото да си набавят хляб и тютюнец. Имали дъщеря, която взела, че се сгодила за едно младо момче, син на фермер-изполичар. Майката не одобрявала годежа, но бащата явно нямал нищо против. Може би защото младият човек (казвал се Стриблинг) бил добър работник, а може би и защото Старнз бил твърде ленив, за да протестира. Както и да е, сгодили се, Стриблинг спестил някоя и друга пара и заминал за Бирмингам да учи бръснарство. Една част от пътя изминал от фургон на фургон, другата половина ходил пеша. Всяко лято се връщал да се вижда с момичето.

Един ден Старнз умрял както си седял на стола на верандата; разправяли, че от мързел повече не можел да диша. Тогава повикали Стриблинг. В Бирмингам той вече развъртял добър занаят и спестявал пари; казвали, че вече бил избрал жилище, предплатил за покъщнина и така нататък и че през лятото щели да се женят. Върнал се. Старнзови нямали нищо друго, освен една ипотека, тъй че Стриблинг платил погребението. Струвало доста пари, много повече, отколкото струвал самият Старнз, а и за мисиз Старнз трябвало да се помисли. Ето защо Стриблинг почнал на нова сметка да пести.

Вече бил взел жилището под наем, предплатил за мебели и за венчални пръстени, бил си купил разрешително за встъпване в брак, когато отново спешно го повикали да се върне. Този път било момичето. Имала някаква треска. Простички хора, знаете как става — нито лекар, нито ветеринар. Заколваш или застрелваш — това е. Но разболе ли се някой от лоша настинка — или ще оздравее, или до два дена ще умре от холера. Като се върнал Стриблинг, тя вече буйствала. Наложило се да й отрежат косата. Стриблинг свършил тая работа, нали уж бил по тая част, професионал, така да се каже. А тя била слабо, хилаво момиче с дълга права коса, ни кестенява, ни руса.

Тя изобщо не го познала, не разбрала кой й отрязал косите. И тъй си отишла, без нищо да разбере, без дори да усети, че умира.

Повтаряла само едно: „Грижете се за мама. Ипотеката. На татко хич няма да му стане драго, ако узнае, че не е изплатена. Извикайте Хенри! (Това бил той: Хенри Стриблинг, или Хокшоу. На следната година го видях в Джеферсън. «Значи, ти си Хенри Стриблинг» — думам му.) Ипотеката! Повикайте Хенри! Ипотеката! Повикайте Хенри!...“ И умряла. От нея останала една снимчица, която Хокшоу изпратил заедно с кичур от косата ѝ до някакво фермерско списание, да направят от косата рамка за снимката. Но и двете се изгубили някъде по пощата — и косата, и снимката. Тъй не ги и получил обратно.

Погребал и момичето и на следващата година (трябвало да се върне в Бирмингам да освободи жилището и да се отърве от покъщнината, за да може отново да спестява) поставил на гроба ѝ плоча. После пак заминал и хората чули, че е напуснал работата си в Бирмингам. Изоставил всичко и изчезнал, а се говорело, че след време бръснарницата щяла да бъде негова. Но той напуснал и се появил чак през април, за годишнината от смъртта на момичето. Дошъл да види мисиз Старнз и след две седмици пак си заминал.

След заминаването му разбрали, че се е отбивал в околийската банка да плаща лихвите по ипотеката. Правил това всяка година до смъртта на мисиз Старнз. Тя умряла точно когато и той бил в Дивижън. Две седмици почиствал мястото, постягал го тук-там да не ѝ създава затруднения през годината, а тя го оставяла да работи, защото се имала за по-горна от него, нали била от новобогаташите. Но и тя умряла. „Нали помниш какво поръча Софи? — рекла му накрая. — Ипотеката. Като се видя сега с мистър Старнз, трябва да го успокоя.“

И нея погребал. И за нея купил надгробен камък. Сега вече почнал да изплаща майката на ипотеката. Старнз имал някакъв роднина в Алабама и хората в Дивижън предполагали, че роднината ще пристигне да си търси правата. Но може би роднината чакал Хокшоу да изплати ипотеката. А той правел вноските всяка година, идвал и почиствал имота. Разправяли как шетал из къщата като жена, миел, търкал. Коствало му по две седмици всеки април. После отново заминавал — никой не знаел къде — и се връщал през април да внесе парите в банката и да почисти празната чужда къща.

Това се е било случвало вече пет години подред, когато го видях в дюкяна на Макси в Джеферсън, една година след като го бях видял в Портърфийлд, с шевиотения костюм и черната папионка. Макси

разправяше, че със същите дрехи слязъл от влака, когато пристигнал в Джеферсън с мукавения куфар. Макси ми е казал как два дни го гледали да обикаля площада, очевидно никого не познавал и нямал спешна работа, защото не бързал; просто се разхождал по площада, сякаш го разглежда.

Не друг, а младежите, безделниците, които по цял ден залагали долари в двора на местния клуб и чакали да се зададат младите момичета с техния кикот откъм пощата и около лимонадената барака в късния следобед, да кълчат бедра и където минат, да оставят подире си аромата на разни парфюми, не друг, а тези безделници му дали новото име. Решили, че е детектив, може би точно защото това е последното, в което някой би го заподозрял. Ето защо го нарекли Хокшоу^[1] и цели дванайсет години зад стола в дюкяна на Макси в Джеферсън той си остана Хокшоу. На Макси казал, че е от Алабама.

— От кой край — попитал Макси. — Алабама не е малка. Бирмингам? — Макси нарочно казал това, защото Хокшоу можел да е от всяко друго място в Алабама, само не и от Бирмингам.

— Да — казал Хокшоу, — от Бирмингам.

И това беше всичко, което успели да измъкнат от него, преди да го видя зад стола и да си спомня за Портърфийлд.

— Портърфийлд ли? — учуди се Макси. — Че там бръснарницата я държи зет ми. Ще рече, миналата година си работил в Портърфийлд, така ли?

— Да — каза Хокшоу, — там работех.

Макси ми разказа за отпуските му. Как Хокшоу не си взел лятната отпуска, а вместо нея поискал две седмици през април. Не обяснил защо. Макси казал, че април е тежък месец за отпуска, а Хокшоу предложил да работи дотогава и да напусне. „Искаш да напуснеш?“ — попитал го Макси. Това било през лятото, след оня ден, когато мисиз Бърчет за пръв път довела Сюзан Рийд в бръснарницата. „Не — казал Хокшоу. — Тук ми харесва. Само че искам две свободни седмици през април.“ „По работа ли?“ — попитал Макси. „По работа“ — казал Хокшоу.

Когато Макси взел своята отпуска, прескочил до Портърфийлд да се види със зет си; може и да е бръснал клиентите му — нали точно тъй моряците си прекарват отпуските: гребат лодки в изкуствени езера. Зет му казал, че Хокшоу наистина е работил при него, не си взел

отпуска до април, тогава заминал и повече не се вестил. „Работил е в Боливар, Тенеси и във Флорънс, Алабама — все за по една година и после напускал. И не се връща. Само почакай и ще видиш“ — казал зет му.

Макси разказваше как се върнал и най-сетне попитал Хокшоу защо е работил по една година в шест различни града на три щата, Алабама, Тенеси и Мисисипи. „И защо напускаш? Ти си добър бръснар, един от най-добрите детски бръснари, които съм виждал. Защо напускаш?“ А Хокшоу отвърнал: „Просто обикалям.“

Дошъл април и той си взел двете седмици. Обръснал се, стегнал мукавения куфар и взел северния влак. „На гости, а?“ — попитал го Макси. „Наблизо“ — казал Хокшоу.

Заминал, значи, с шевиотения костюм и черната папионка. Макси ми каза как след два дни разбрал, че Хокшоу изтеглил от банката всичките си спестявания за годината. Живеел под наем у мисиз Кауън, ходел на църква и никакви пари не харчел. Тютюн дори не пушел. Ето защо Макси и Мат, пък и аз бяхме сигурни, че всеки в Джеферсън си е мислил едно и също: събирал е човекът сили цяла година и сега ще го удари на интимни преживявания сред охолствата на Мемфис. При мисиз Кауън живееше и Мич Юинг, от товарната магазия на гарата. Той съобщил на Макси, че Хокшоу си взел билет само до първото разклонение. А оттам можело да се отиде или до Мемфис, или до Бирмингам, или до Ню Орлеанз. „Абе нали го няма! — казал Макси. — Помнете ми думата, тоз човек ние повече няма да го видим.“

Така мислели всички, докато не минали две седмици. На петнайсетия ден Хокшоу влязъл в дюкяна точно навреме, като че изобщо не е отсъствал от града, свалил си сакото и почнал да си точи бръсначите. Никому не казал къде е бил. Наблизо — това било всичко.

Понякога си мислех дали да не им кажа. Отбивах се в Джеферсън и го намирах все там, зад стола. И все същият си беше, не остаряваше в лице — нещо като косата на Сюзан Рийд, и тя не си промени цвета, с какво ли не я маза. Стои си на мястото, завърнал се от отпуската си „наблизо“, пести пари за идната година, ходи на църква в неделя и винаги има кесийка ментови бонбони за дечурлигата, които идваха да ги подстригва; и така, додето не стане време отново да грабне мукавения куфар, да изтегли годишните си спестявания и да се

върне в Дивижън, за да плати вноската по ипотеката и да почисти къщата.

По някой път не го сварвах в Джеферсън и тогава Макси ми разказваше как подстригвал косата на Сюзан Рийд, кълцал каквото кълцал, а после ѝ държал огледалото да се огледа, като че ли е актриса. „Не ѝ взима пари — беше се обадил Мат. — Вместо нея, той дава от джоба си.“ „Негова работа — беше рекъл Макси. — Мен ме интересува четвърт доларът. Хич не ме е грижа откъде идва.“

Може би, ако беше пет години по-късно, щях да им кажа: „Това е било нейната цена.“ Защото накрая белята не закъсня. Или поне така разправяха. Не знам. Знам само едно: повечето от тия, дето одумват момичетата и жените, го правят или от завист, или да си отмъстят, едните не са посмели, а другите не са успели. Но през един април, когато го нямало, взели да шушукат как най-после си намерила майстора и как се опитала сама да се оправи с терпентин и се разболяла.

Както и да е, около три месеца не я виждали по улиците; някои казваха, че била в болницата в Мемфис. Когато отново се появила в дюкяна, седнала при Мат, макар че в тоя момент столът на Хокшоу бил свободен, сякаш си е решила да му прави напук. Макси разправяше, че приличала на изрисуван призрак, излиняла и с лош вид, въпреки пъстрите дрехи и прочие. Но като седнала при Мат, изпълнила цялата бръснарница с приказки, със смях, с парфюми и е дългите си, като че разголени нозе. Хокшоу се направил на много зает около празния си стол.

Понякога си мислех: да им обадя ли? Но никому нищо не казах, освен на Гейвин Стивънз. Той е областен прокурор, умен човек, не е от ония юристи, дето все ум раздават и си пазят службицата. Учил е в Харвард, а когато здравето ми се влоши (бях книговодител в една банка в Гордънвил, разболях се и като се връщах у дома след болницата, се запознах с него във влака от Мемфис), той именно ми предложи да се заловя с търговско пътничество и ми намери сегашната работа. Разказах му всичко още преди две години. „А сега момичето му е сърдито, пък той е твърде стар тепърва да търси друго, да го изучи, да го възпитава — казах му аз. — Някой ден ще изплати ипотеката, ще пристигнат ония Старнзови от Алабама да си вземат къщата и с него е свършено. И какво ще прави тогава?“

„Не знам“ — каза ми Стивънз.

„Да не вземе и той да умре?“ — казах аз.

„И това може“ — каза Стивънз.

„Добре — рекох аз, — та няма е първият, който се хвърля на вятърни мелници?“

„Нито пък е първият, който ще умре“ — каза Стивънз.

---

[1] Hawkshaw (англ.) — детектив, таен агент. — Б.пр. ↑

III

Миналата седмица бях в Дивижън. Беше сряда. Погледнах къщата и какво да видя — току-що боядисана. Собственикът на магазина ми каза, че Хокшоу направил и последната вноска. Ипотеката на Старнз беше изплатена.

— Сега Старнз от Алабама може да дойде и да си я вземе — каза той.

— И все пак Хокшоу изпълни обещанието си пред нея, пред мисиз Старнз — рекох аз.

— Хокшоу ли? — каза той. — Така ли му викат? Ей, да пукна! Хокшоу. Виж ти!

Три месеца по-късно се отбих в Джеферсън. Като минавах покрай бръснарницата, надникнах, без да спирам. Зад стола на Хокшоу стоеше друг млад човек. „Интересно дали Хокшоу си е оставил кесийката с ментовите бонбони“ — казах си, но не спрях. Замислих се. Значи, най-сетне си е заминал. Чудех се къде ли ще бъде, когато го настигне старостта и вече не ще може да се мести; дали няма да умре зад стола в някоя малка забутана бръснарница от три стола, по риза, с папионка и панталони от син шевиот?

Продължих, видях се с моите клиенти, обядвах и следобед посетих Стивънз в кантората му.

— Видях, че си имате нов бръснар в града — казах.

— Да — рече Стивънз. Погледна ме, после добави: — Ти не чу ли?

— Какво да чуя? — казах аз. А той отвърна очи.

— Получих ти писмото — рече той, — в което пишеш, че Хокшоу изплатил ипотеката и боядисал къщата. Разкажи!

И аз му разказах как съм бил в Дивижън един ден след като Хокшоу си е заминал оттам. Как говореха за него на верандата пред магазина и се питаха кога ли ще се появят роднините от Алабама. Къщата боядисал собственоръчно, почистил и двата гроба; според мен не е искал да безпокои Старнз и затуй не почистил и неговия. Отидох

да ги видя. Дори плочите беше измил, а на гроба на момичето оставил ябълково клонче, цялото в цвят. И тъй като хората много говореха, стана ми интересно и отидох и аз да видя къщата отвътре. Продавачът имаше ключ и не вярваше Хокшоу да се разсърди.

Вътре беше чисто като в болница. Печката лъсната, сандъкът за дърва — пълнен. Продавачът ми каза, че Хокшоу правел това всяка година — пълнел сандъка с дърва. „Роднините от Алабама сигурно ще останат доволни“ — подхвърлих аз. Върнахме се в гостната. В единия ъгъл имаше хармониум, лампа и една библия на масата. Лампата беше чиста, стъклото лъснато, изобщо не миришеше на газ. Над камината, като картина, висеше оброчно разрешителното за встъпване в брак с дата 4 април 1905 г.

„Тук държи сметките по ипотеката“ — каза ми продавачът (казва се Бидуел), приближи масата и отвори библията. На първата страница в две колони имаше данни за раждания и за смърти. Името на момичето било Софи. Намерих го в колоната за ражданията, а в колоната на умрелите беше предпоследно, написано от мисиз Старнз. Изглежда ѝ е отнело най-малко десет минути да го напише. Имаше следния вид:

Софи Старнз Починала 16 април 1905 година.

Последното име бе написано от самия Хокшоу — чисто и красиво, сякаш писано от счетоводител:

Мисиз Уил Старнз. 23 април 1916 г.

„Сметките са накрая“ — каза Бидуел. Обърнахме страниците и те там, всичките сметки, грижливо водени от самия Хокшоу. Започваха със 16 април 1917 г., 200 долара. Следващата е била нанесена, когато е направил следващата вноска в банката: 16 април 1918 г., 200 долара; 16 април 1919 г., 200 долара; 16 април 1920 г., 200 долара и тъй нататък до последната — 16 април 1930 г., 200 долара. После бе събрал числата в колонката и отдолу бе написал:

Изцяло платени. 16 април 1930 г.

Приличаше ми на изречение, написано в тетрадката на някой стар търговски колеж, сякаш перото, без да го пита, бе изляло от себе си всички тия завъртулки. Не изглеждаше написано със самохвалство; чисто и просто бе някак приповдигнато, особено краят, като че е изтекъл от перото, преди той да е успял да го спре.

— Значи е направил каквото ѝ е обещал — каза Стивънз.

— Точно това казах и на Бидуел — рекох аз.

Но Стивънз продължи, сякаш не беше ме чул:

— Значи, сега старата госпожа може спокойно да почива. Предполагам, че перото е искало да каже тъкмо това, когато не е послушало ръката му: че сега прахът ѝ може да почива в мир. А той не е на повече от четирийсет и пет. Едва ли е по-стар, но какво пък, когато е писал най-отдолу „изцяло платени“, под ръката му бавни и тъмни са преминали годините и отчаянието...

— Само дето това момиче му се разсърди — казах аз. — Четирийсет и пет не са малко тепърва да търси друго. Току-виж станал на петдесет и пет.

Стивънз ме изгледа.

— Мислех, че си чул — каза той.

— Да — отвърнах аз, — нали минах покрай дюкяна и погледнах. Знаех си, че няма да го има. През цялото време си знаех, че ще се премести, веднага щом изплати ипотеката. Може би изобщо не е разбрал за момичето. Или пък е знаел, но му е било все едно.

— Мислиш, че не е знаел?

— Не виждам какво е можел да стори. Знаем ли? Вие какво мислите?

— Не зная. И не ми се ще да зная. Зная нещо друго, много по-хубаво.

— Какво е то? — попитах аз. Той ме гледаше. — Непрекъснато ми разправяте, че не съм чул нещо-си. Какво не съм чул?

— За момичето — каза Стивънз. — Вечерта, когато Хокшоу се върна от последната си отпуска, двамата се венчаха. И този път я взе със себе си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.